

Inventarisatie *best practices* zijn op gang gekomen, maar samenwerking moet beter

'Green Deal': wat is dat nu precies en hoe staat het ermee?

Praat met willekeurig wie in de golfsector, en om de drie of vier zinnen valt wel een keer de term 'Green Deal'. Maar wat is de Green Deal eigenlijk, en vooral: hoe staat het ermee?

Auteur: Santi Raats

Op 22 oktober 2015 is een *green deal* getekend door het ministerie van Infrastructuur en Milieu en belanghebbende partijen in de sportveldensector. Het is een intentieovereenkomst tussen overheid en markt, die is gestoeld op 'niet spuiten, tenzij', met als ingangsdatum 2020. Hoe staat het inmiddels met de invulling van de Green Deal? Het ministerie, de BSNC, de NGF en Vewin (Vereniging van Waterbedrijven in Nederland) aan het woord.

Hobbels in aanloop naar Green Deal

De Green Deal-partijen gingen niet over één nacht ijs, toen ze bij elkaar in de boot stapten. Er ontstond een soort tweedeling tussen NGF, NOC*NSF en VSG aan de ene kant en BSNC aan de andere kant. De ene fractie redeneerde dat de Green Deal primair de verantwoordelijkheid zou zijn van eigenaren van sportcomplexen en golfbanen; de andere redeneerde vanuit de overtuiging dat vooral aannemers een vermindering van chemie in

de praktijk moeten brengen.

Bij de Fieldmanager-redactie komen geregeld vragen binnen van sportveldbeheerders, adviseurs of een enkele greenkeeper die willen weten hoe het nu staat met de Green Deal. Sterker nog, sommigen vragen zich af wat de *Green Deal* nu precies is. In de onvermijdelijke strubbelingen die voortgingen aan de totstandkoming van de intentieovereenkomst, ging het wellicht toch meer om de eigen belangen dan om een uitgebalanceerde visie op de toekomst.

Twee verhalen

Wanneer we de betrokken partijen bellen met de vraag wat er tot nu toe aan de Green Deal is gedaan, krijgt Fieldmanager geen eenduidig verhaal te horen van partijen die gezamenlijk optrekken. Het lijkt meer op één verslag uit de sportveldenhoek en één verslag van de kant van de golfbanen. Een goed voorbeeld hiervan is dat de BSNC

DE DEELNEMENDE PARTIJEN AAN DE GREEN DEAL ZIJN:

- NOC*NSF
- NGF (Koninklijke Nederlandse Golf Federatie)
- NGA (Nederlandse Greenkeepers Associatie)
- NVG (Nederlandse Vereniging van Golfaccommodaties)
- BSNC (Branchevereniging Sport en Cultuurtechniek)
- Cumela Nederland (brancheorganisatie voor ondernemers in groen, grond, infra)
- VHG (branchevereniging groen-ondernemers)
- VSG (Vereniging Sport en Gemeenten)

11 min. leestijd

een algemene Green Deal-agenda opstelde met daarin een stappenplan, maar dat Joris Slooten de agenda van golfalliantie NGF, NGA en NVG daar niet in herkende.

Patrick Balemans van de KNVB en tot vorig jaar ook van NOC*NSF concludeert: 'Geen enkele van de besproken initiatieven en ideeën in dit artikel is plenair tot stand gekomen.' Met andere woorden: er moet beter worden samengewerkt.

Wat is er overeengekomen bij de ondertekening van de Green Deal?

Ben Moonen, directeur van de BSNC: 'De deelnemers aan de Green Deal zijn overeengekomen met het ministerie dat wij ons best gaan doen om in 2020 geen chemie meer toe te passen op sportvelden en golfbanen. We gaan wel situaties in kaart brengen waarin alternatieve methoden niet realistisch zijn, omdat ze te duur zijn of omdat de ziekte of plaag niet weg te krijgen is. De BSNC wil een onderbouwing geven voor de noodgevallen waarin fieldmanagers moeten terugvallen op hun medicijnkast. Deze medicijnkast wordt ook onder de loep genomen: welke laagrisicomiddelen zijn nog toegestaan in 2020? Voor de Green Deal moeten we argumenten op papier zetten voor gevallen waarin men nog wel chemie zou moeten toepassen.'

Hoe geven jullie nu gestalte aan de Green Deal?

Joris Slooten, manager afdeling Banen bij de NGF: 'Met betrekking tot de specifieke aanpak trekken we als golfalliantie NGF, NGV en NGA gezamenlijk op binnen het bredere samenwerkingsverband van de Green Deal. Ik spreek alleen namens de NGF en

Geert Cuperus is de contactpersoon voor de golfalliantie.'

'De betrokken partijen in de Green Deal, waaronder dus ook NGF en BSNC, overleggen onder voorzitterschap van NOC*NSF. De eerste bijeenkomst van de stuurgroep was in januari. Daarnaast opereren twee kernteams. Eén kernteam, onder leiding van NOC*NSF, zorgt voor de uitvoering van de Green Deal. Het andere kernteam zorgt onder leiding van het ministerie van I&M voor de monitoring.'

Wat doen deze kernteams in de praktijk?

Ben Moonen: 'Dit jaar gaat een monitoring van start vanuit het ministerie. Dit gebeurt door het RIVM. Er wordt een nulmeting uitgevoerd door vast te stellen hoeveel chemische middelen er momenteel in de praktijk worden gebruikt, en er wordt ook gevraagd naar de cijfers van vorig jaar. Het RIVM ontwikkelt een systematiek voor het gebruik van chemie. Daarmee gaan ze jaarlijks monitoren welke middelen er worden gebruikt, hoeveel en waarvoor. De partners van de Green Deal gaan hun achterban benaderen om mee te werken aan de monitoring door het RIVM.'

Joris Slooten: 'De golfalliantie is vorig jaar al begonnen met een eerste globale inventarisatie van wat er aan pesticiden wordt gebruikt in het golfbaanbeheer. De officiële Green Deal-monitoring van het gebruik in 2015 zal echter uitgebreider zijn. Om een goede analyse te kunnen maken, worden aanvullende vragen gesteld, zoals: waartegen wordt behandeld, hoeveel vierkante meter wordt er gespoten, in welke tijd van het jaar wordt er

gespoten, is er sprake van volveldse of pleksge-wijze toepassing, en noem maar op.'

Ben Moonen: 'Het Kernteam Uitvoering gaat het uitvoeringsprogramma verder uitwerken. Daarin worden allerlei activiteiten opgenomen die bijdragen aan het beantwoorden van de vraag: hoe komen we tot chemievrij onderhoud? De uitvoering begint met bewustwording bij alle partijen als het gaat om het streven naar chemievrij beheer en onderhoud, en met kennisdeling. Daarnaast gaan we goede voorbeelden verzamelen en de branche stimuleren om te innoveren.'

Hoe wil de BSNC die bewustwording en kennisdeling bereiken?

Ben Moonen: 'BSNC, VHG en Cumela willen samen voorlichtingsdagen gaan organiseren. Ook willen alle betrokken partijen een gezamenlijk innovatienetwerk opstarten waar zij kennis kunnen delen over de mogelijkheden om chemievrij te beheren.' Bij de BSNC moet de kennisdeling dus nog op gang komen. Hoe zit dat bij de golfalliantie? Joris Slooten: 'Samen met de partners NGA, NVG en NVG zijn wij al redelijk op weg met de bewustwording en het communiceren over de oplossingsrichting in de golfsector. De afgelopen twee jaar hebben we wat dat betreft niet stilgezeten. Inmiddels is bij de NGF een fulltime agronoom aangesteld die baanbeheerders individueel en via regionale workshops ondersteunt, lopen er structurele contacten met de Wur, is er een innovatienetwerk voor sportgras ontwikkeld en wordt gewerkt aan een applicatie waarin het gebruik van pesticiden geregistreerd kan worden. We hebben zeer frequent en via verschillende kanalen gecommuniceerd met

ACHTERGROND

Patrick Balemans

Ben Moonen

Joris Slooten

Patrick Baemans, die dit jaar zijn functie bij NOC*NSF achter zich heeft gelaten en weer volledig bij de KNVB werkzaam is: 'Als ik deze

partijen zo hoor praten, dan gaan mijn nekharren recht overeind staan - terwijl ze gisteren zijn uitgeschoren. Het lijkt wel alsof de NGF en de BSNC de Green Deal alléén ondertekend hebben, terwijl er meerdere partijen zijn die dat gedaan hebben. Zij hebben er al hard aan gewerkt en misschien al meer bereikt dan wat nu wordt beschreven. Dit artikel is exemplarisch: dit project zou kunnen uitlopen op een fiasco. Het lijkt wel een groot steekspel over wie wat doet of niet doet. De Green Deal werkt pas als alle partijen gaan samenwerken en elkaar weten te vinden!'

baanbeheerders en andere belanghebbenden en zullen dat blijven doen. Van belang is dat golfbaanbeheerders gaan inzien dat de nationale afspraak die nu gemaakt is, uiteindelijk tot lokale reductie moet leiden. De verantwoordelijkheid daarvoor ligt bij de individuele baanbeheerders. Over het algemeen worden pesticiden terughoudend en verantwoord toegepast in de golfsector, maar we zullen toch stappen moeten zetten op weg naar de nullijn.'

Hoe ver is het met de inventarisatie van alternatieve methoden en producten?

Ben Moonen: 'Op een aantal vlakken weten we nog niet goed welke alternatieven voor chemie wel werken en welke niet. Daarom zijn we er geen voorstander van om al te gaan voorschrijven welke alternatieve producten en diensten gebruikt moeten worden. De BSNC wil de mogelijkheden nog openhouden. Als wij nu al dwingend opleggen wat wel en niet kan, dwarsbomen we innovatie. We beginnen met het opstellen van een agenda voor het ontwikkelen van methoden en producten. Daarvoor brengen we in kaart welke alternatieve methoden gemeenten tot nu toe al toepassen. We kijken of deze werken, ook op de lange termijn.' Joris Slooten: 'De hele range van best practices voor chemievrij en chemiearm beheer zal onder de loep genomen worden. Een goede koppeling tussen wetenschap en praktijk is belangrijk voor de betrouwbaarheid van toekomstige beheerstrategieën. Als de toepassing van pesticiden na 2020 nog nodig zou zijn, moeten we uitzonderingen op een verbod geloofwaardig onderbouwen. De bewijslast ligt bij de gebruikers. Het is aan de politiek om

daar wel of niet gevoelig voor te zijn.'

De Vereniging van (drink)waterbedrijven in Nederland, Vewin (dat zijn in feite de bedrijven waarvoor de betrokken partijen hun best doen om de chemie terug te brengen), is niet tevreden over het tempo waarin de partijen invulling geven aan hun opdracht en over de manier van samenwerken. Vewin heeft de Green Deal daarom niet ondertekend. Ook de Natuur en Milieufederaties hebben niet getekend.

In online media laten de Natuur en Milieufederaties via netwerkdirecteur Corinne de Jonge van Ellemeest weten: 'We hebben een voorstel tot samenwerken neergelegd bij de andere partijen die deelnemen aan de Green Deal. Zij hebben daar geen gebruik van gemaakt. De afgelopen twee jaar zijn naar ons idee onvoldoende aangegrepen door de betrokken partijen, met uitzondering van de Koninklijke Nederlandse Golf Federatie, om tot actie over te gaan, en dat terwijl de urgentie hoog is. Daarmee is veel kostbare tijd verloren gegaan.'

Op 22 oktober vorig jaar noemde GroenLinks op haar website de Green Deal nog een lege huls: 'De Green Deal voor chemievrij beheer van sport- en recreatievelden is niets waard zonder de steun van milieurorganisaties. De vereniging voor waterbedrijven Vewin en de Natuur en Milieufederaties trokken hun steun in, waardoor de deal geen waarde meer heeft. De deal moet het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op sport- en recreatievelden uitbannen. Opmerkelijk genoeg heeft staatssecretaris Mansveld het akkoord vandaag toch ondertekend. Rik Grashoff: "Zonder steun van groene organisaties is deze green deal niets meer dan een lege huls. Staatssecretaris Mansveld kiest voor een snel, symbolisch akkoordje in plaats van een concrete aanpak. GroenLinks wil dat Mansveld in gesprek gaat met Vewin en de Natuur en Milieufederaties. Alleen dan kan een akkoord worden gesloten dat het gebruik van het giftige glyfosaat bij onkruidbestrijding op sportvelden daadwerkelijk uitbant."

Patricia van der Linden, woordvoester van Vewin, laat desgevraagd weten over de afwezigheid van Vewin in de Green Deal: 'De drinkwaterbedrijven in Nederland leveren 24/7 schoon drinkwater. Hiervoor is het van belang dat de bronnen voor drinkwater (oppervlaktewater en grondwater) zo schoon mogelijk zijn. Immers, verontreiniging die niet in de bronnen zit, hoeft ook niet uit het water gezuiverd te worden. Gewasbeschermingsmiddelen vormen een belangrijk aandeel in de verontreiniging van de bronnen. De inzet van Vewin en de Natuur en Milieufederaties is altijd geweest om gezamenlijk

te werken aan het terugbrengen van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen op sportvelden. Het streven is chemievrij beheer van sportvelden. Na ruim twee jaar praten waren er nog geen concrete stappen gezet in de samenwerking en konden wij niet instaan voor het realiseren van de genoemde doelstelling van chemievrij beheer in 2020. Dit was voor Vewin en de Natuur en Milieufederaties reden om deze Green Deal niet te ondertekenen.'

Ben Moonen reageert: 'We zijn nu in gesprek met zowel Vewin als de Natuur- en Milieufederaties. We willen hen graag betrekken bij de Green Deal. We verwachten niet zozeer dat zij in het kader van deze Green Deal echt water gaan testen. Men moet eerder denken aan een aanpak zoals in Noord-Brabant al gebeurt in het project Schoon Water voor Brabant. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheid om de Barometer Duurzaam Terreinbeheer een plaats te geven in de Green Deal.'

Van der Linden namens Vewin: 'Vewin en de Natuur en Milieufederaties blijven openstaan voor samenwerking met partijen die daadwerkelijk willen toewerken naar chemievrij beheer van sportvelden en daartoe concrete acties ondernemen. De Koninklijke Nederlandse Golf Federatie (NGF) geeft hieraan al vanaf het begin invulling. Vewin ziet dat de andere ondertekenaars van de Green Deal inmiddels ook voorzichtig meer daadkracht tonen en concrete stappen zetten als het gaat om het terugbrengen van het gebruik van deze middelen. Wij juichen deze ontwikkeling toe.'

Volgens zowel Ben Moonen als Joris Slooten is er nog geen concrete handleiding met methoden en producten voor gebruikers.

Ben Moonen: 'Nee, die is er niet. We zijn nog volop aan het inventariseren. Er komt überhaupt geen concrete handleiding met methoden en producten. Zodra alle methoden en middelen zijn getest, draagt de BSNC ze uit via haar communicatiekanalen. We dringen niets op en de BSNC gaat ook niets controleren. We geven alleen advies over producten, methoden en diensten.'

'Het is sowieso moeilijk om te controleren of er daadwerkelijk geen chemie meer wordt toegepast. Voor leveranciers geldt geen verbod om chemische bestrijdingsmiddelen te verkopen. Het ministerie zou hooguit kunnen vragen of de leveranciers hun verkoopcijfers voor sportvelden en golfbanen willen overleggen. Als de verkoop voor deze branche terugloopt, dan zou dat kunnen betekenen dat er daadwerkelijk minder chemie wordt toegepast. Maar verkoop zegt niet alles over het werkelijke gebruik van chemie.'

Joris Slooten: 'We moeten de oplossing voor de golfsector niet zoeken in zogeheten *quick fixes*, waarmee ik wondermiddelen of -methoden bedoel die chemie op korte termijn overbodig zouden maken. Het gaat ons om structurele oplossingen, die vooral gezocht moeten worden in het – soms vergeten – vakmanschap van greenkeeping, gericht op plantgezondheid, ook wel 'slimme agronomie' genoemd. Het structurele gebruik van pesticiden is symptoombestrijding en een gevolg van 'domme agronomie', waarin overmatig gebruik wordt gemaakt van kunstmest en water en gewerkt wordt vanuit een kortetermijnvisie. In plaats van het structureel bestrijden van symptomen, zouden we ons nog meer moeten richten op het optimaliseren van het systeem bodem-water-grasplant. Focus op plantgezondheid en het voorkomen van "ziekten". Vakkundige greenkeepers begrijpen dit en passen dit toe.'

Alle partijen zijn overeengekomen dat er op 1 juli dit jaar een inventarisatie moet zijn gemaakt van goede voorbeelden van situaties waarin geen of zo weinig mogelijk gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt. Daarin moet ook vermeld worden in welke situaties het gebruik ervan voornog noodzakelijk is. Verder moeten de leden van de deelnemende partijen zijn geïnformeerd over de Green Deal en het einddoel. Er moet dan duidelijk zijn wat de omvang van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen is. En tot slot moet er een innovatie-agenda zijn opgesteld en een innovatienetwerk zijn opgericht. Het is februari en de BSNC heeft nog geen bezoeken gebracht of bijeenkomsten georganiseerd op praktijklocaties voor inventarisering. Gaan jullie al deze doelen halen?

Ben Moonen: 'We beginnen gelukkig niet op een nulpunt. Als BSNC hebben we al in 2010 onderzoek gedaan naar het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Ook de golfpartners zijn al druk bezig. We gaan er dus voor om de inventarisatie op tijd klaar te hebben.'

Joris Slooten: 'Zoals gezegd is de golfwereld al redelijk op weg. Met de NGA en NVG zijn we sinds twee jaar al talloze malen bij elkaar gekomen en we komen nog altijd wekelijks bij elkaar. Maar de druk is hoog en we zullen de komende tijd in het kader van de *Green Deal* nog flinke stappen moeten zetten met elkaar.'

In hoeverre werkt de golfalliantie samen met de partijen rond de sportvelden als het gaat om de inventarisatie van best practices?

Joris Slooten: 'Voor de Green Deal is het zaak om de kennis en best practices met alle partijen te delen en gezamenlijk de schouders onder het

proces te zetten. Daarbinnen is ruimte voor de golfsector om deze uitdaging meer met maatwerk in te vullen. Voor een deel komt dit overeen met de algemene uitdaging voor de sportsector, maar op onderdelen wijkt het af. Zo speelt het gebruik van fungiciden vooral bij golf en minder bij andere sporten. Ook de onderverdeling in typen oppervlakten (greens, tees, fairways etc.) vraagt om maatwerk, terwijl bij sportvelden een meer generieke aanpak mogelijk lijkt.'

Dat er nog veel moet gebeuren, blijkt uit de animo voor de Green Deal-inventarisatie, waarvoor Niels Dokkuma zich namens de golfalliantie heeft ingespannen. Na deze eerste onofficiële inventarisatieronde kwam er 50 procent respons, zo'n 120 tot 125 banen.

Slooten: 'Gebrek aan bereidwilligheid tot deelname aan de Green Deal is een probleem waar wij als golfsector doorheen moeten. We zijn overeengekomen dat de golfsector voor 100 procent transparant wordt in het afbouwen van chemie. Als we dat voor elkaar krijgen, zal de politiek gevoeliger zijn voor uitzonderingen op een verbod in 2020. We moeten dus goed gedrag en commitment tonen. De deelnemende partijen moeten zo goed mogelijk als alliantie optrekken en baanbeheerders moeten elkaar onderling stimuleren om mee te doen aan de Green Deal. Het succes van de Green Deal hangt samen met het individuele commitment van het baanbeheer.'

Ben Moonen: 'BSNC houdt zich sinds 2010 bezig met dit onderwerp. Ook in 2014 hebben we nog een inventarisatie uitgevoerd. Er gebeurt dus al heel veel. We zien ook dat de golf op een aantal vlakken verder is dan de BSNC. Daar kunnen we van leren en daarom werken we samen. BSNC, Cumela Nederland en branchevereniging VHG trekken samen op. We hebben onder andere een gezamenlijke taskforce opgericht, waarin allerlei bedrijven met verschillende expertises aan tafel zitten. Deze taskforce blijft de komende jaren een belangrijk platform en voor de branchevereniging een goede plek om ons beleid en onze activiteiten te toetsen.'

Wie gaat de Green Deal sportvelden handhaven, is de vraag van menigeen in de sportveldenbranche.

Ben Moonen: 'Een onderdeel van het uitvoeringsprogramma is het onderzoeken van de mogelijkheden voor verplichte registratie en certificering. Op lokaal niveau zal de gemeente waarschijnlijk de handhaver zijn. Landelijk toetst het ministerie van Infrastructuur en Milieu of wij de afspraken uit de Green Deal nakomen. Het RIVM doet daar

onderzoek naar en registreert het gebruik tot 2020. Zij zullen daarna steekproefsgewijs kunnen controleren of de beheerders zich aan de Green Deal houden.'

Joris Slooten: 'De banen leveren gegevens over het middelengebruik aan via de monitoring. De banen zullen de komende jaren een substantiële reductie van het gebruik moeten laten zien, richting de nullijn. Handhaving zal lastig zijn. Daarom zetten wij in op zelfregulering. De golfsector heeft met het Geo-certificeringstraject een krachtig instrument in handen dat geloofwaardig is als zelfreguleringsmechanisme, onder meer door externe onafhankelijke toetsing. Het ligt voor de hand om voor de golfsector hierin een koppeling te maken met de Green Deal-opdracht. Daarover vinden momenteel gesprekken plaats.'

Mark Hengstman, woordvoerder van het ministerie van Infrastructuur en Milieu, laat weten: 'Er is geen verbod op het gebruik van bestrijdingsmiddelen op sportvelden, en dus zal er ook niet worden gehandhaafd. In het kader van de Green Deal hebben de betrokken partijen samen vrijwillig afgesproken om het gebruik van dit soort middelen sterk terug te brengen. Zij zullen er samen op moeten toezien dat de afspraken worden nagekomen, en elkaar hier scherp op houden.'

Wat is feitelijk het probleem in de sport, vergeleken bij landbouw of particulier gebruik?

Hengstman zegt over de visie van de overheid op het gebruik van bestrijdingsmiddelen op sportvelden en golfbanen: 'Wij hebben geen precieze cijfers, maar we weten dat het in ieder geval gaat om grote oppervlakken. Volgens de Europese Richtlijn Duurzaam Gebruik moeten lidstaten maatregelen nemen om de blootstelling van kwetsbare groepen, zoals kinderen, aan gewasbeschermingsmiddelen op openbare terreinen terug te dringen. Deze Green Deal draagt daaraan bij.'

Be social

Scan of ga naar:

www.greenkeeper.nl/artikel.asp?id=9-5734